

Bediüzzaman'ın insan hakları tahlili

İNSAN hakları, insanların diline, dinine, ırkına, cinsiyetine, milliyetine, sosyal statüsüne ve rengine bakılmaksızın, insana insan olduğu için tanınan hakların genel adıdır.¹ İslam dünyasında ise insan hakları kavramı, ferdin insan olarak yaratılmış olmaktan doğan aslî hakları olarak kabul edilmektedir. 1948 yılında imzalanmış olan İnsan Hakları Sözleşmesi, insan hakkını ferdin elde ettiği kazanımlar olarak ifadelendirmesine karşın; İslâm dünyası bu hakları, Yaratanın kullarına tanıdığı devredilemez ve yadsınamaz haklar olarak açıklar.²

İslâm, evrensel bir din olma özelliğiyle, insan haklarını geniş bir perspektif ile ele almıştır. “Hak” mevzuundaki bu eşsiz hassasiyeti, bugünün modern hukuk sistemlerinde bile bulmak mümkün değildir. İslâm, insana gerçek hak ve değerini vermiş, bütün haklarını koruma altına alarak insana sahip çıkmıştır. “Bir masumun hakkı bütün halk için dahi iptal edilemez, bir fert dahi umumun selâmeti için feda edilmez. Cenâb-ı Hakk’ın nazar-ı merhametinde hak haktır, küçüğüne büyüğüne bakılmaz; küçük, büyük için iptal edilmez; bir cemaatin selâmeti için bir ferdin hayatı ve hakkı feda edilemez”³ anlayışı İslâm’da bireye verilen değer en açık ifadesidir. Çünkü dinimizde insan, Allah’ın halifesi ünvanıyla taltif edilmiş, âyetlerle de makam ve sûret olarak üstün ve müşerref olarak tanımlanmıştır. Böylesine değer verilmiş bir insanın öldürülmesi, ilâhî fermanlarda topyekûn insanlığın öldürülmesine denk tutulmuştur. İnsanın en değerli hakkı olan yaşama hakkının ihlâl edilmesine ilâhî ceza olarak da ebedî cehennem gibi bir hapis cezası verilmiştir.

İslâm dininin temellerinin atılıp, hükümlerin fiilî olarak uygulandığı Asr-ı Saadet, o devrin hususiyetleri nazara alınarak tahlil edildiğinde, insan hakları alanında en ileri adımların atıldığı görülür. Hukuk prensiplerinin tamamen ihlâl edildiği, aynı suçu işleyen farklı sınıflara mensup kişilere farklı cezalar uygulandığı, adalet önünde eşitlik gibi temel hukukî ilkelerin adının bile bilinmediği devirlerde İslâm Peygamberi Hazret-i Muhammed’in (asm) 632 yılında bütün Müslümanlar önünde yaptığı konuşmayla, insan hakları ve haysiyeti hakikî bir teminat altına alınmış, insanlara özgürlük ve eşitlik tanınmıştır.

Peygamber Efendimizin (asm) Veda Hutbesi, günümüzün modern hukuk sisteminden bile çok daha ileri örneklerle sahiptir. Bunlardan biri İslâmî ve insanî açıdan son derece yanlış ve zararlı olan ırk ve renk ayrımına son vermiştir. Bir diğer örnek ise; Hazret-i Ebûbekir’in halife seçildiği zaman, halka yaptığı konuşmada “Vazifemi İslâma uygun yaparsam, bana itaat edin. Doğru yoldan saparsam beni ikaz edin” ifadesi ise halka, idarecileri denetleme hakkı tanınması açısından son derece manidardır. Hazret-i Ali ile bir Yahudi’nin, Fatih Sultan Mehmet ile tebeasından bir Rum mimarının hâkim karşısına çıkması ise “hukuk üstünlüğü, hukuk önünde eşitlik” ilkesinin en çarpıcı örneğidir.

Kur’ân’ın bu asra bakan mesajını, modern çağ insanına en mükemmel şekilde sunan Risâle-i Nur’da ise insan hakları “hukuk-u ibad (kul hakkı), hukuk-u umumiye (umumun hak ve hukuku) ve hukuk-u âmme (kamu hukuku)” gibi tabirlerle karşılık bulmuş, insana en lâzım ve insan için en mühim olan “amel-i salih” kavramı içine yerleştirilmiştir. Yani “Salih

Amel: Maddî ve mânevî hukuk-u ibada (kul hakkına) tecavüz etmemekle, hukukullahı da (Allah'ın hakkını) bihakkın (hakkıyla) ifa etmektir.”4 Bunun aksi olan fenalık ise, kırk elli sene sonra bile kişinin üstünde kalmayacağı ve milyonlar nufus-u İslâmiyenin (Müslümanların) hukuklarına tecavüz olarak nitelendirilmiştir.5

İslâm mütefekkeri Bediüzzaman Hazretleri, insan ve toplum hakkının hukukullah (Allah'ın hakkı) hükmüne geçtiğini belirtmiştir. Nur'un sayfalarında verdiği şu örnek ise ferde verilen değer en güzel göstergesidir: “Nasıl ki, sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz masum ile bir canı var. O gemiyi gark (batırmak) ve o haneyi ihrak etmeye (yakmaya) çalışan çalışan bir adamın, ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zalimliğini, semâvâta işittirecek derecede bağıracaksın. Hatta birtek masum, dokuz canı olsa, yine o gemi hiçbir kanun-u adaletle batırılmaz.”6

İsrail ordusunun, uluslar arası sularda, Gazze'ye yardım götüren insânî yardım gemilerinde tamamen silahsız şekilde bulunan aktivistlere yönelik silahlı saldırısı, insanlığın semâvî fermanlardan uzak kalışının en acı göstergesi. Böylesi zulümleri gerçekleştiren Yahudilere İlâhî fermanlarda kötü bir haslet olan 'zillet ve meskenet' (miskinlik, hareketsizlik) damgası vurulmuş ve insanlık tarihi bu şekilde zulmeden, zulme sessiz kalan ve taraftar olanları asla hayırla yâd etmemiş ve etmeyecektir.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin, gönülleri titreten şu serzenişi, zalim İsrail'i ikaz eder mahiyettedir. “Ey benîsrail ve ey benîadem! Sizlere ne olmuş ki, kalpleriniz taştan daha camid (katı, ruhsuz) ve daha ziyade katılaşmış.”7 Mavi Marmara gemisindeki aktivistlere yönelik şu müjdesi ise, içleri ferahlatır niteliktedir. “Mazlûmların imdadına koşanların elbette o fedakârlığın manevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki, o musîbeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar ve sevdirebilir.”8 Bu vesile ile İsrail zulmünü şiddetle kınıyor ve lânetliyorum. Bu zulmün, insanlığı uyandıracak ve dünya barışını temin noktasında önemli bir adım teşkil edeceğini ümit ediyorum. Orijinal ve geçerli çözüm ise, asrın müceddidi Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin “ittihad-ı İslâm” yaklaşımıdır.

Dipnotlar:

1- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.

2- TDV İslâm Ansiklopedisi.

3- Mektubat.

4- Mesnevî-i Nuriye – Zeylül-Hubab.

5- Hutbe-i Şamiye.

6- 22. Mektub.

7- Sözler, s. 225.

8- Kastamonu Lâhikası.